

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Затверджено
Вченою радою філософського факультету
протокол № 238/7
від 22 травня 2020 року
Голова вченої ради Рижак Л.В.

**ПРОГРАМА
для вступних випробувань в аспірантуру
з галузі знань 03 гуманітарні науки
зі спеціальності 033 - філософія**

ПРОГРАМА СКЛАДАЄТЬСЯ З ТРЬОХ БЛОКІВ, КОЖЕН З ЯКИХ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДЛЯ ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ зі СПЕЦІАЛЬНОСТІ 033 – ФІЛОСОФІЯ,
ВІДПОВІДНО ДО ШИФРІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ:
09.00.05; 09.00.04; 09.00.03

Оцінювання знань вступників до аспірантури відбуватиметься за 100 бальною шкалою:
в кожному білеті – 5 питань по 20 балів:
61-74 бали - задовільно, 75-84 бали - добре, 85-100 балів – відмінно.

*Програму підготували:
проф. А. Ф. Карась, доц. Б. Ю. Поляруш, доц. О. Дарморіз.*

© Анатолій Карась, Борис Поляруш, Оксана Дарморіз, 2020
© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2020

ЛЬВІВ 2020

Перелік орієнтовних питань з філософії за трьома напрямками:
09.00.05 – історія філософії, 09.00.04 – філософська антропологія і філософія культури,
09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

ЧАСТИНА ПЕРША.

Історія філософії – 09.00.05.

Вступ. Виникнення філософії та її функції

1. Що таке філософія, коли вона виникає і в чому її основні функції?
2. У чому полягає проблема визначення філософії як науки? Охарактеризуйте сутність проблеми «подолання метафізики». Чи є філософія науковим знанням?
3. У чому полягають особливості мітологічного, релігійного і філософського світоглядів?
4. Чому вважається, що філософія Сократа викликала радикальну переорієнтацію мислення? У чому її історичне значення?
5. Предмет філософії в його історичному розвитку: його структура і головні ділянки.

Тема 1. Головні постаті і проблеми в історичному розвитку західноєвропейської філософії

1. Іонійська (мілетська) філософія природи і елейська філософська школа
2. Сократ як філософ: проблематика тексту Платона «Апологія Сократа».
3. Філософія Платона.
4. Філософія Аристотеля.
5. Епікуреїзм і стоїцизм.
6. Ключові ідеї і постаті християнської філософії Середніх віків.
7. Патристика і погляди Св. Августина.
8. Номіналізм і реалізм у середньовічній філософії. Філософія Томи Аквінського
9. Натурфілософія Ренесансу: від М. Кузанського до пантеїзму Дж. Бруно.
10. Особливості емпіризму та раціоналізму у філософії Нового часу.
11. Філософія Ф. Бекона.
12. Філософський раціоналізм Р. Декарта.
13. Пантеїзм Б. Спінози.
14. Філософія Дж. Лока.
15. Скептицизм Д. Г'юма.
16. Філософія І. Канта: головні праці та ідеї.
17. Філософія французького Просвітництва.
18. Діалектична філософія Г. Гегеля: головні праці та ідеї.
19. «Філософія життя»: Артур Шопенгауер, Фрідріх Ніцше, Анрі Бергсон.
20. Філософія позитивізму: Огюст Конт, емпіріокритицизм, неопозитивізм.
21. Логічний та лінгвістичний напрями неопозитивізму: Л. Вітгенштайн і Р. Карнап.
22. Постпозитивізм. Карл Раймунд Поппер.
23. Особливості лінгвістичного повороту у філософії: ідеї та постаті.
24. Екзистенційне філософування XIX ст. Сьорен К'єркегор.
25. Мартін Гайдегер: фундаментальна онтологія і філософія техніки.
26. Екзистенційна філософія Карла Ясперса.
27. Атеїстичний екзистенціалізм Жан-Поля Сартра.
28. Філософія неотомізму: Жак Марітен, Етьєн Жільсон.
29. Феноменологія Едмунда Гусерля.
30. Філософська герменевтика Ганс-Георга Гадамера.
31. Філософія американського прагматизму.
32. Філософія персоналізму.
33. Від структуралізму до постмодернізму: ідеї, концепції, представники.
34. Особливості комунікативної і практичної філософії кінця XX – початку XXI століть.
35. Ю. Габермас як сучасний представник комунікативної філософії.

Тема 2: метафізика, онтологія і діалектика

36. Поняття онтології у філософії: визначення понять «субстанція», «монізм», «дуалізм», «плюралізм», «матеріалізм», «ідеалізм».
37. Проблема тотожності буття та мислення у філософських теоріях Парменіда і Гегеля.
38. Проблема мислення, свідомості і реальності: об'єкт і суб'єкт пізнання.
39. Метафізика та її місце у філософії та її історії.
40. Проблема мислення, свідомості, мови і мовлення.
41. “Метафізичні розмисли” Р. Декарта. Особливості картезіанської парадигми і сучасні варіанти її подолання.
42. Проблема апіорності знання. “Критика чистого розуму” і “Критика практичного розуму” І. Канта.
43. «Буття і час» М. Гайдегера: головні ідеї.
44. Діалектика як філософське вчення. Предмет діалектики. Поняття законів і принципів діалектики.

Тема 3: гносеологія, епістемологія і праксеологія

45. Предмет гносеології, її місце в системі філософського знання.
46. Поняття «знання» та «істини» в класичній та посткласичній традиції. Проблема критерію істини і поняття досвіду та його типи.
47. Структура знання: види, рівні та форми. Особливості теоретичного знання.
48. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Раціоналізм та сенсуалізм.
49. Поняття суб'єкта й об'єкта пізнання. Пізнання як комунікація і розуміння. Діалогічний характер пізнання.
50. Специфіка наукового пізнання. Структура наукового знання: взаємозв'язок емпіричного та теоретичного. Т. Кун «Структура наукових революцій»: концепція історичної динаміки науки.
51. Поняття методу та методології в науковому пізнанні. Особливості філософської методології.
52. Наука як об'єкт філософського аналізу. Наука як система знань, цінностей і вид діяльності. Наука як соціальний інститут і чинник розвитку суспільства.

Тема 4: Історія української філософії

53. Філософська культура в добу стародавньої Русі. «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона як перша пам'ятка давньоукраїнської філософської думки.
54. Філософська думка в Києво-Могилянській академії: логіка, натурфілософія, метафізика.
55. Філософія Григорія Сковороди: вчення про дві натури і три світи.
56. Етичні погляди Григорія Сковороди: зріднена праця, нерівна рівність, свобода й покликання.
57. Український романтизм: філософія і світогляд. Руська Трійця, Гоголь, Костомаров, Шевченко.
58. Філософія Памфіла Юркевича. «Серце» та його значення в духовному житті людини.
59. Іван Франко як історик філософії. Позитивізм у соціальному вченні Івана Франка.
60. Філософія національної ідеї в Україні: Т. Шевченко, М. Драгоманов, Леся Українка, Д. Донцов, М. Міхновський, В. Липинський, В. Винниченко.
61. Українська діаспорна філософія: Д. Чижевський, І. Мірчук, М. Шлемкевич, О. Кульчицький.
62. Персоналістська тенденція в українській філософській традиції: від Г. Сковороди до О. Кульчицького.
63. Київська світоглядно-антропологічна школа: В. Шинкарук, В. Табачковський, С. Кримський, М. Попович, А. Єрмоленко та ін.
64. Кримський С. про архетипи української ментальності (“Під сигнатурою Софії”) (екзистенціали людини).
65. Українська філософія доби державної незалежності: стан, ідеї, постаті.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аврелій Августин. Сповідь. – Львів, 2008.
2. Аристотель. Політика. К.: Основи, 2000.
3. Аристотель. Метафізика // Аристотель. Соч. в 4-х томах. – Т. 1., М., 1976.
4. Бекон Ф. Великое восстановление наук. Соч. Т.1 – С.63–68.

5. Богачов А. Філософська герменевтика. – К.: Курс, 2006. – С. 90–106.
6. Бойченко І. В. Філософія історії. – К., 2000. Міфологічний світогляд — перший тип осягнення історії. – С. 17-38.
7. Вандельфелс Бернхард. Вступ до феноменології. – К.: Альтерпрес, 2002. – 176 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).
8. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К.: Основи, 1994. Постановка проблеми. – С. 38–79. Професійна етика аскетичного протестантизму. – С. 115–182.
9. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. Tractatus Logico-Philosophicus, Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995.
10. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Пер. з нім. – К., 2001.
11. Гадамер Г.-Г. Істина і метод: основи філософської герменевтики / Пер. з нім. О. Мокровольський. – К.: Юніверс, 2000. – Т. I. – 464 с.
12. Гегель Г.В.Ф. Енциклопедія філософських наук: в 3-х т. – М., 1974. – Т. 1. – Наука логіки. – С. 421–424.
13. Горський В. Історія української філософії. – К., 2001.
14. Гуссерль Э. Картезианские размышления. – С-Пб.: Наука, Ювента, 1998. – 320 с.
15. Гуссерль Е. Досвід і судження. Пер. з нім. – К., 2009.
16. Декарт Р. Метафізичні роздуми. – К., 2002.
17. Декарт Р. Правила для руководства ума. Соч. В 2-х тт. – Т. 1. – С. 78–91, 326 // http://www.krotov.info/lib_sec/05_d/dek/dekart_1_077.htm
18. Делез Ж., Гватари Ф. Что такое философия? – М., 1998.
19. Джеймс В. Прагматизм. – К., 1995. – С. 25–44, 98–117.
20. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Підручник. К.: Лібра, 1999. – С. 488.
21. Захара І.С. Лекції з історії філософії. Львів: Вид. ЛБА, 1997.
22. Іларіон Київський. Слово о Законі і Благодаті. – Львів, 2010.
23. Кант И. Критика практического разума. Соч. В 6-и т.– М.,1965. – Т. 1. – Ч. 1.
24. Кант І. Відповідь на питання, що таке просвітництво? // Мислителі німецького романтизму. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. – С. 158–161.
25. Кант І. Критика чистого розуму. – К., 2000.
26. Карнап Р. Преодоление метафизики логическим анализом языка / Из книги под ред. Грязнова А. Ф. Аналитическая философия: становление и развитие. – М., 1998. – С. 69–90.
27. Квіт С. М. Основи герменевтики: Навч. посіб. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003.
28. Кебуладзе В. Феноменологія. Навчальний посібник. – ППС: 2002, 2005. – 118 с.
29. Кондзьолка В.В. Нариси історії античної філософії. – Львів, 1993.
30. Кониський Георгій. Філософські твори в 2-х т. – К.: 1990.
31. Корет Э. Основы метафизики. – К., 1998.
32. Кошарний С. О. Феноменологічна концепція філософії Е. Гуссерля: критичний аналіз. – К.: Український Центр духовної культури, 2005. – 372 с.
33. Кульчицький О. Введення в проблематику сутності філософії // Шлемкевич М. Сутність філософії // Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 191. – Париж – Нью-Йорк – Мюнхен, 1981. – С. 60–72; С. 28–41.
34. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
35. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1990.
36. Лакатос И. История науки и её рациональные реконструкции // Структура и развитие науки. – М., 2001/ <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lacatos.html>
37. Лейбниц Г. Монадология // Соч. в 4 т., М.: Мысль, 1982. – Т.1. – С. 413–430.
38. Локк Д. Опыт о человеческом разумении // Соч.: В 3 т. М.,1985. Т.1, Кн.1-3., Т.2. Кн. 4.
39. Марсель Г. Трагическая мудрость философии. – М., 1995.
40. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій. Герменевтичні нариси // Генеза. – 1994. – Т.1. – С.46–60.
41. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Навчальний. посібник – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 640 с.
42. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: Хрестоматія – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 538 с.

43. Пашук А.І. Нариси з історії філософії середніх віків. К., 2007.
44. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2006.
45. Платон. Апологія Сократа / Платон. Діалоги. – К.: Основи, 1995. – С. 20–42.
46. Платон. Держава. – К., 2000.
47. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. – К.: Основи, 1994. – Т. 2.
48. Поппер К. Злиденність історизму. – К., 1996.
49. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М.: Прогресс, 1983. – С. 46–63, 73–123, 316–378, 380–391.
50. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник / За ред. М. А. Скринника і З.Е. Скринник. – Львів, 2001.
51. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995 (ч. 1).
52. Рьод В. Шлях філософії: ХІХ-ХХ століття. Пер. з нім. – К., 2010.
53. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – это гуманизм // Сумерки богов. – Москва, 1989.
54. Сковорода Г. Пізнай в собі людину. – Львів. 1995.
55. Скратон Р. Коротка Історія Новітньої Філософії. – К., 1998.
56. Спиноза Б. Етика. // Избр. Произв.: В 2-х т. – М., 1957. – Т. 2. – С. 361 – 619.
57. Філософія: світ людини. Курс лекцій (Табачковський В. Г., Булатов М. О., Хамітов Н. В.). – К.: Либідь, 2003. – С. 15–36; С. 9–29, 157–179.
58. Франко І. Що таке поступ? (Твори у 50-ти томах. К., 1985. Т. 45.), також у: Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 444–471.
59. Хайдеггер М. Бытие и время / Пер. с нем. – М., 1997.
60. Чижевський Дм. Лекції з історії української філософії. – Прага, 1927.

ЧАСТИНА ДРУГА:
АКСІОЛОГІЯ, ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ
і ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ
(філософська антропологія і філософія культури – 09.00.04)

Вступ. Виникнення філософії та її функції

1. Що таке філософія, коли вона виникає і в чому її основні функції?
2. У чому полягає проблема визначення філософії як науки? Охарактеризуйте сутність проблеми «подолання метафізики». Чи є філософія науковим знанням?
3. У чому полягають особливості мітологічного, релігійного і філософського світоглядів?
4. Чому вважається, що філософія Сократа викликала радикальну переорієнтацію мислення? У чому її історичне значення?
5. Предмет філософії в його історичному розвитку: його структура і головні ділянки.

Головна частина.

1. Особливості аксіології як ділянки філософського знання.
2. Аксіологічне розуміння культури у європейських філософських течіях.
3. Філософія культури і цивілізації: головні проблеми, підходи і постаті. (О. Шпенглер та А. Тойнбі).
4. Теорія антропогенезу і філософія культури.
5. Культура як спосіб творчої діяльності людини. Сутність, структура і функції культури.
6. Етика як філософська дисципліна.
7. Естетика як предмет філософії.
8. Теорії цивілізацій. С. Гантінгтон про "зіткнення цивілізацій".
9. Семіотичне дослідження культури. Культура як знакова система.
10. Ціннісна теорія культури (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт).
11. Проблема кризи культури в філософії культури.
12. Гелнер Ернст про взаємообумовленість розуму і культури.
13. Елітарна та масова культури. Х. Ортега-і-Гасет про особливості масової та елітарної культур.
14. К. Ясперс про історію культури в аспекті "осьового часу".
15. Поняття ідентичності і маргінальності у філософії культури.

16. Традиція та новація в культурі. Традиційна і креативна культури. Фундаменталізм та модернізм.
17. Ігрова концепція культури. Праця Й. Гейзінги “Homo ludens”.
18. Семіотична концепція культури у працях Кліфорда Гірца.
19. Проблема гендеру у філософсько-культурологічних та антропологічних дослідженнях.
20. Культурна глобалізація як філософська проблема. З.Бауман про наслідки глобалізації для людини і суспільства.
21. Проблема національної культури і національної ідентичності в сучасних умовах.
22. Постспостмодерна парадигма культурного розвитку і поняття гіперреальності.
23. Дослідження національної ментальності як основи культурної ідентичності в українській філософській думці.
24. Українська культура як постколоніальна: проблеми і особливості розвитку.
25. Філософська антропология в структурі філософського знання
26. Зв'язок філософської антропологии з біологією, психологією, етнологією та іншими дисциплінами
27. Головні тенденції та різновиди сучасної філософської антропологии.
28. Проблема людини у філософії доби Античності і Середньовіччя.
29. Ідея гуманізму доби Відродження
30. Антропологічна проблематика в німецькій класичній філософії
31. Любов як глибинне екзистенційне переживання.
32. Персона як практична самість і духовна сутність особи
33. Співвідношення права і моралі, прав і гідності людини
34. Есенційна та екзистенційна версії розуміння природи людини.
35. Вплив теорії З. Фрейда на філософсько-антропологічні уявлення.
36. Діалог проти відчуження і деперсоніфікації
37. Поняття життєвого пориву, інтелекту і духу в філософії М. Шелера (за працею “Місце людини в космосі”)
38. Основні антропологічні закони в філософії Г. Плеснера.
39. А. Гелен Про систематику філософської антропологии
40. Проблема людини і стадій еволюції у праці «Феномен людини» Тейяра де Шардена
41. Проблема свободи, відповідальності і гуманізму у праці Ж.-П. Сартра «Екзистенціалізм - це гуманізм»
42. Проблема сутності людини у праці О. Больнова «Філософська антропология та її методичні принципи»
43. Діалогічна версія філософської антропологии М. Бубера
44. Антропологічні проблеми в українській філософії. Сковорода Г. Пізнай в собі людину.
45. Франко І. “Мислі о історії еволюції людськості”.
46. М. Шлемкевич і О. Кульчицький про персоналістичну тенденцію української філософської антропологии.
47. Київська світоглядно-антропологічна школа. В. Табачковський: філософсько-антропологічне питання про сутність людини.
48. Кримський С. про архетипи української ментальності (“Під сигнатурою Софії”) (екзистенціали людини).
49. Попович М. “Бути людиною” (що таке людина?)
50. Від «природи людини» до «ідеї людини». Проблема культурного укорінення і самоздійснення (самовираження) людини. Неповторність людини, її покликання, визнання й автентичність.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель. Нікомахова етика / Пер. з давньогрец. – К., 2002.
2. Арцишевський Р. А. Філософська антропология. Ч. 1, 2. – Луцьк, 2011.
3. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності. – К., 2013.

4. Бичко І. В. Український національний характер: персоналістський підхід // Філософсько-антропологічні читання '96 . Випуск 2. – К., 1997.
5. Больнов О. Філософська антропологія та її методичні принципи. // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. – К., 1996.
6. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. – К., 2004.
7. Бубер М. Я и Ты – М., 1993.
8. Гайдеггер М. Дорогою до мови. – Львів: Літопис, 2007. – 232 с.
9. Гейзинга Й. Природа і значення гри як явище культури. Гра й змагання як чинники формування культури. Ігровий елемент сучасної культури // Homo ludens / Йоган Гейзинга. – К.: Основи, 1994. – С.7–241.
10. Гелен А. О систематике философской антропологии // Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
11. Гердер Й. Г. Мова і національна індивідуальність // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2000. – С.37–46. 32.
12. Головка Б.А. Філософська антропологія. – К., 1997.
13. Гуревич П.С. Философия культуры. – СПб., 1994.
14. Гуревич П.С. Философская антропология. – М., 1997.
15. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философия // Культурология, XX век: Антология. – М., 1994.
16. Кримський С. Архетипи української ментальності // Проблеми теорії ментальності. – К., 2006.
17. Кристева Ю. Самі собі чужі. – К., 2004.
18. Кульчицький О. Основи філософії і філософських наук. К., 1995
19. Кульчицький О. Світовідчуття українців // Українська душа. – К., 1992.
20. Лангер Сьюзен. Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. – М.: Республика, 2000. – С. 9–28.
21. Леві-Строс Клод. Структурна антропологія. – К., 1997. Розд.11. Структура міфів. – С. 195–220.
22. Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну // Філософ. і соціол. думка. – 1995. – № 5–6.
23. Масенко Л. Мова і політика. – К.: Соняшник, 1999. – С. 33–49. (Мова і свідомість).
24. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. – К.: КМ Академія, 2004. – С. 104–115 (Суржик); С. 143–157 (Мовна поведінка в ситуації білінгвізму).
25. Методологічні проблеми культурної антропології та етнокультурології. – К., 2011.
26. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2006. – р. 1. Антропологія як філософська концепція Івана Франка. – с. 5-37; р. III. Поступ як прояв антропологічної природи суспільства. – с. 75-112.
27. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2006. – Розділ III. Поступ як прояв антропологічної природи суспільства. – с. 75-112.
28. Плеснер Х. Ступени органического и человек // Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
29. Сартр Ж.-П. Частина III. Буття для іншого // Буття і ніщо. – К., 2001.
30. Сковорода Г. Пізнай в собі людину. – Львів, 1995.
31. Табачковський В. Г. Людина – Екзистенція – Історія. – К., 1996.
32. Табачковський В. Філософсько-антропологічне питання про сутність людини у координатах постмодерну // Колізії антропологічного розмислу. – К., 2002.
33. Тойнбі А. Постижение истории. – М., 1991.
34. Хайдеггер М. Европейский нигилизм // Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
35. Філософія: Світ людини. Курс лекцій. – К., 2003.
36. Швейцер А. Культура и этика. – М., 1973.
37. Шелер М. Місце людини в Космосі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.261–269.
38. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії // Філософія: хрестоматія

(від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.587–596.

39. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991.

40. Элиаде Мирча. Аспекты мифа. – М., 1994.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ:

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ І ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ (09.00.03)

Тема 1. Соціальна філософія як соціогуманітарна дисципліна

1. Особливості соціально-філософської проблематики в історії. Предмет соціальної філософії.
2. Соціальна філософія як артикуляція і розв'язання соціальних проблем в історії філософії.
3. Соціальна філософія і наука. Соціальна філософія в системі гуманітарних наук.
4. Особливості соціального пізнання. Співвідношення соціальної філософії та соціальної психології, соціології, історії, релігієзнавства, політології, правознавства, антропології, культурології.
5. Методологічні засади, принципи і категорії соціальної філософії. Функції соціальної філософії в сучасному суспільстві.

Тема 2. Становлення української соціальної філософії

6. Соціально-філософська традиція в Україні. Київська релігійно-філософська школа (П. Юркевич).
7. Кирило-Мефодіївське товариство: формування філософії української національної ідеї.
8. Проблема соціальної і національної справедливості в українському соціально-філософському дискурсі.
9. Соціально-політична філософія М. Драгоманова. та ідея соціального і національного поступу у І. Франка.
10. Історіософія М. Грушевського.
11. Соціально-філософські пошуки українських вчених в еміграції. Соціально-політична філософія Д. Донцова і В. Липинського. Історіософські погляди І. Лисяка-Рудницького.

Тема 3. Розвиток соціальної філософії у ХХ-ХХІ ст.

12. Основні напрямки соціальної філософії ХХ ст.: соціальні пошуки М. Вебера;
13. Соціально-філософська концепція К. Поппера;
14. Мадридська школа соціальної філософії (Х.Ортега-і-Гассет);
15. Марксистська соціальна філософія: від класики до неомарксизму;
16. Франкфуртська школа соціальної філософії (М. Горкгаймер, Т. Адорно, Ю. Габермас).
17. Релігійні концепції суспільного розвитку (Ж. Марітен, Е. Жільсон, П. Тейяр де Шарден).
18. Структуралізм і постструктуралізм (К.Леві-Строс);
19. Соціальна проблематика у філософії езистенціалізму (К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, А. Камю);
20. Феноменологічна школа соціальної філософії (Е. Гуссерль, А. Шюц, П. Бергер, Т. Лукман);
21. Технократичні концепції суспільства (Д. Белл, Дж. Гелбрейт);
22. Постмодернізм і сучасна західна соціальна філософія (Ж. Ф. Ліотар, М. Фуко).

Тема 4. Філософія сталого розвитку

23. Ідея та імперативи сталого розвитку людства. Філософсько-світоглядний зміст проблеми ставлення людини до природи, її специфіка і значення для сучасної науки і практики.
24. Вчення В. Вернадського про ноосферу. Історичні форми єдності суспільства і природи. Головні принципи гуманістичного природокористування.
25. Глобалізація як цивілізаційний феномен. Етапи глобалізаційної інтеграції.
26. Екологічна криза як філософська проблема та її глобальний характер. Ознаки нового світогляду та чинники його конституювання, за Б. Гаврилишиним і Римським клубом.
27. Народонаселення як передумова і суб'єкт історичного процесу. Демографічна проблема: соціально-філософський вимір. Антропо-екологічна дилема та шляхи її оптимізації.
28. Сталий розвиток як взаємодія глобальних, національних, місцевих, групових та приватних інтересів.

29. Синергетика і поезис як сучасні підходи осмислення взаємодії людини з природою.

Тема 5. Системний погляд на суспільство.

30. Поняття суспільства в соціальній філософії. Системний погляд на суспільство. Особливість природних і соціальних систем. Суспільство як цілісна динамічна система.

31. Соціальна стратифікація: класичні і сучасні підходи. Соціальна мобільність: сутність, типи, форми. Специфіка соціальної мобільності в українському суспільстві.

32. Соціальна організація і соціальна ефективність та її критерії (за Б. Гаврилишиним). Соціальна структура і соціальний лад. Елементи соціальної структури.

33. Нація як предмет соціально-філософського дослідження. Основні теоретичні підходи до розуміння нації. Поняття авторитарного і ліберального націоналізму.

Тема 6. Філософія громадянського суспільства

34. Поняття громадянського суспільства та його структура. Основні філософські концепції громадянського суспільства. Індивідуальна свобода, самоврядування, громадянське суспільство і національна держава.

35. Аристотель про свободу громадянина і політичні режими.

36. Т. Гобс і Дж. Локк про громадянське суспільство.

37. Громадянське суспільство у теорії Г. Гегеля і в концепції А. де Токвіля.

38. Марксистське тлумачення громадянського суспільства.

39. Ю. Габермас про “соціальні структури відкритості”. Громадянська ідентичність і громадянське почуття. Характеристика дискурсивно-комунікативної моделі громадянського суспільства.

40. Поняття і структура соціального капіталу, його місце в сучасній соціальній філософії.

41. Громадянське суспільство, верховенство права і правова держава: проблеми становлення в Україні.

42. Основні стадії громадянського поступу в Україні.

Тема 7. Філософія свободи, відповідальності і справедливості.

43. Свобода і необхідність як проблема в соціального розвитку та історії філософії. Свобода людини, її основні права і суспільне здійснення.

44. Поняття «свободи волі» та його критика з погляду сучасних нейродосліджень.

45. Свобода і справедливість як проблема соціальної філософії. Б. Констан Про свободу в античності у порівнянні до свободи Нового часу.

46. Свобода і справедливість. Жан Жак Руссо про суспільний договір і принципи політичного права. Свобода приватна і публічна.

47. Т. Пейн про свободу, права людини, демократичне врядування і національну державу. Політична свобода і громадянська. Проблема націоналізму.

48. Свобода і відповідальність. І. Берлін про негативну і позитивну свободи.

49. «Справедливість як чесність», теорія справедливості Джона Ролза. Ліберальне й комунітаристське витлумачення свободи.

51. Історична генеза соціальної взаємодії науки і техніки. Технологічний, соціальний та особистісний вимір розвитку техніки.

52. Соціальні потреби та інтереси як мотивація творчого розвитку науки і техніки. Інформаційна і технологічна революції як чинники цивілізаційного громадянського розвитку та їхні соціальні наслідки.

Тема 8. Філософія культури та історії

53. Сутність культури, її функції, роль в житті суспільства та особи. Основні культурологічні концепції ХХ ст. Поняття духовної культури суспільства.

54. Структура суспільної свідомості. Індивідуальна та суспільна свідомість. Публічна сфера, громадська думка і суспільна свідомість: структура та елементи.

55. Специфіка міфологічного освоєння дійсності. Міф як соціальний, культурний та антропологічний феномен. Соціальна міфологія ХХ ст.

56. Аксиологія: етапи становлення і концепції. Неокантіанська теорія цінностей. Проблема цінностей в працях М. Вебера і неореалізм Н. Гартмана.

57. Становлення філософії історії як самостійної філософської дисципліни. Філософія історії в добу Просвітництва.
58. Філософія історії Г. Гегеля.
59. Матеріалістичне розуміння історичного процесу.
60. Основні школи філософії історії та методології в історичній європейській та українській традиціях XIX-XX ст.
61. Релігійне розуміння історії: єдність стихійної і свідомої складової. Історія в світлі християнського вірування.
62. К. Ясперс про сенс і призначення історії
63. Проблема культури-цивілізації: її апологети і критики.
64. Нелінійне тлумачення історичного процесу в філософії історії О. Шпенглера.
65. Цивілізаційна концепція історії А. Тойнбі.
66. Критика "історицизму" в концепції К. Поппера.
67. Проблема культурної і національної ідентичності.
68. Нові тенденції в розвитку філософії історії в другій половині XX ст. Постмодерністське тлумачення історичного процесу.
69. Становлення української філософії історії в контексті вибору між Сходом і Заходом (М. Грушевський, М. Хвильовий, І. Лисяк-Рудницький, О. Забужко).
70. Соціальна міфологія XX ст. та її метафізичні передумови.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. – Київ, 2001. – С. 17-68
2. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії (Західноєвропейський контекст): підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. – Київ: Тандем, 2000. – 416 с.
3. Аренд Г. Становище людини. – Львів: Літопис, 1999. – 254 с.
1. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.419–431.
2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму: Пер.з нім. – К.: Основи, 1994. – С.38–69.
3. Вейль С. Укорінення. Лист до клірика. – К.: “Д. Л.”, 1998. – С. 36–105.
4. Вернадський В. Декілька слів про ноосферу // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.217–225.
5. Г'юм Д. Трактат про людську природу. – К. : Всесвіт, 2004. – 550 с
6. Габермас Ю. Залучення іншого: студії з політичної теорії. – Львів: Астролябія, 2005.
7. Габермас Ю. Структурні перетворення суспільної відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство: Пер з нім. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
8. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. – К.: Основи, 2001. – 245 с.
9. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дорогокази в майбутнє: доп Римському клубові. – Л. : Пульсари, 2009. – 248с.
10. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.432–443.
11. Гегель Г. Лекції по філософії історії. Германський мир. – СПб., 1993. – С.366-459.
12. Гейзинга Й. Природа і значення гри як явище культури. Гра й змагання як чинники формування культури. Ігровий елемент сучасної культури // Homo ludens / Йоган Гейзінга. – К.: Основи, 1994. – С.7–241.
13. Гердер Й. Г. Мова і національна індивідуальність // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2000. – С.37– 46. 32.
14. Гюссє В. Практична філософія в сучасному світі. – К.: Лібра, 2003. – 216 с.
15. Грінфельд Л. Типи націоналізму // Націоналізм. Антологія. К.:Смолоскип,2000.С. 688–704.

16. Гоббс Т. Левиафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. – К.: Дух і літера, 2000. – 600 с.
17. Гоббс Томас. Левиафан, или материя, форма и власть государства церковного и гражданского // Сочинения в 2 т. Т.2 М., Мысль, 1991. Глава 26. О гражданских законах. С.204-225.
18. Геллнер Е. Нації та націоналізм. – К.: Таксон, 2003. – 300 с.
19. Грицак Ярослав. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX-XX ст. [Навч. посібник]. – Київ: Генеза, 1996. – 360 с.
20. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.: Лібра, 1999. – С.
21. Дашкевич Я. Дорогами української Кліо // Пам'ять століть. – 1996. – № 3.
22. Донцов Д. Дух нашої давнини. – К.: МАУП, 2005. – 568 с.
23. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Драгоманов М. Вибране. – К., 1991.
24. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. – К., 1993. – с. 27-64.
25. Карась А. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях : монографія / А. Карась. – Київ–Львів, 2004. – 520 с.
26. Козловські П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями (Хрестоматія). – К.: Либідь, 1996. – С.245–294.
27. Кімліка Віл. Цінність культурного членства // Лібералізм. Ліберальна традиція політичного мислення від Джона Локка до Джона Ролза. Антологія. 2-ге видання. Упорядники О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2009. – С. 396-411.
28. Колінгвуд Р.Д. Ідея історії. – К.: Основи, 1996. – 615с.
29. Ліотар Ж.-Ф. Постмодерністська ситуація // Після філософії: кінець чи трансформація? – К.: Четверта хвиля, 2000. – С.67-91.
30. Локк Дж. Два трактати про врядування // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.561–573.
31. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2006. (Розділ. III. Поступ як прояв антропологічної природи суспільства, с. 75-112; розділ VII. Іван Франко про українську національну ідею і її роль у визвольній боротьбі українського народу – с. 217-226).
32. Пейн Т. Права людини. – Львів: Літопис, 2000. – 255с.
33. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. – К.: Основи, 1994. – Т.2.– 494 с.
34. Поппер К. Злиденність історизму. – К.: Абрис, 1994. – 192 с.
35. Прицак О. Історіософія та історіографія М. Грушевського. – Київ-Кембрідж, 1991.– 43с.
36. Рідель М. Свобода і відповідальність// Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996. – С.68-83.
37. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства: навчально-методичний посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 518 с.
38. Соціальні, економічні та релігійні виміри свободи. Зб. текстів : хрестоматія / Упор. та ред. текстів А. Ф. Карась та ін. Львів, 2002. – 432с. (У співавторстві).
39. Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія / Міжнародний фонд "Відродження" / В. Лях (упоряд.). – К.: Либідь, 1996. – 384 с.
40. Тамір Яєль. Ідея людини // Лібералізм. Ліберальна традиція політичного мислення від Джона Локка до Джона Ролза. Антологія. 2-ге видання. Упорядники О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2009. – С.378-396.
41. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М.: Наука, 1987. – 240с.
42. Тойнбі А. Дослідження історії. – К., 1995. – Т.1. – С. 14-58.
43. Токвіль, А. де Про демократію в Америці. – К.: Вид. дім «Всесвіт», 1999. – 590с.
44. Франко І. Я. Що таке поступ? // Збір. творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1986. – Т. 45. – С.300-348.
45. Фуко М. Наглядати і карати: Народження в'язниці. – К.: Основи, 1998. – 392с.
46. Фукуяма Ф. Довіра: соціальні добродії і шлях до розквіту // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.538–548.

- 47.Шелер М. Місце людини в Космосі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.261–269.
- 48.Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.587–596.
- 49.Ящук Т. Філософія історії: Курс лекцій. Навч. посіб. – К.: Либідь, 2004. – 246 с.
- 50.Ясперс К. Истоки истории и ее цель. – М., 1994. – С.29-99.